

РЕШЕНИЕ

№ 5425

гр. София, 21.09.2021 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 21 състав, в публично заседание на 22.07.2021 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Красимира Проданова

при участието на секретаря Кристина Петрова и при участието на прокурора Моника Малинова, като разгледа дело номер **6135** по описа за **2019** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 203, ал. 1 от АПК, вр. чл. 1, ал. 2 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди.

Образувано е по искова молба от Ж. Г. В., ЕГН [ЕГН] срещу Българската народна банка. Исковете са предявени на основание чл. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди, вр. чл. 203 и сл. от АПК. Претендира се обезщетение за присъждане на обезщетение за претърпени имуществени вреди в резултат на твърдяно незаконосъобразно бездействие на БНБ по прилагането на чл. 1, пар. 3, б. i) Директива 94/19/ЕО във връзка с установяване на „неналичен депозит” по отношение на [фирма] (в несъстоятелност) в размер на 7 646,33 щатски долара, определено въз основа на забавено плащане на гарантираното вземане в размер на 196 000 лв. за периода от 30.06.2014 г. до 04.12.2014 г., ведно със законната лихва върху главницата, считано от датата на образуване на настоящото дело – 05.06.2019 г., до окончателното изплащане на сумата. Същото е определено като претърпяна вреда от повишаване на курса на долара по един от депозитите на ищеца през периода на твърдяното забавено изплащане на гарантирания размер на депозита (30 юни 2014 г. – 04.12.2014 г.), представляващи преки вреди вследствие неправомерно бездействие на Българската народна банка по отношение на изпълнението ѝ на задължения, произтичащи от приложимо с директен ефект право на Европейския съюз в областта на изплащане на гарантирани депозити, обосновава се наличието на пряка причинно-следствена връзка между вредите и определеното като бездействие поведение на Българската народна

банка. Претендират се разноси за адвокатско възнаграждение, и се прави възражение за прекомерност.

Ответникът Българската народна банка в подаден в срок отговор по исковата молба прави възражение за недопустимост на исковата претенция поради обстоятелства, посочени в този отговор, както и в представени по делото писмени бележки. Недопустимостта на исковата претенция се обосновава от ответника с обстоятелството, че Българската народна банка не е част от държавната администрация, банката притежава отделно имущество, наличието на специален закон – Закона за кредитните институции, който изключва приложимостта на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди, Както отговорът на исковата молба, така и представените по делото писмени бележки съдържат подробно обосноваване и на обстоятелства, свързани с неоснователността на предявените искове. Претендира разноси, за което представя списък.

Прокуратурата изразява становище за неоснователност на предявения иск.

Доколкото произнасянето по основателността на исковете, предполага несъмнено тяхната допустимост, настоящата съдебна инстанция следва да се произнесе по направените от ответника възражения за недопустимост на исковата претенция. Съгласно чл. 1, ал. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди държавата и общините отговарят за вредите, причинени на граждани и юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на техни органи и длъжностни лица при или по повод изпълнение на административна дейност, като съобразно ал. 2 исковете по ал. 1 се разглеждат по реда, установен в Административнопроцесуалния кодекс, като местната подсъдност се определя по чл. 7, ал. 1. Няма спор между страните, това е обстоятелство, което по несъмнен начин се установява от приложимите правни разпоредби на Закона за администрацията, че Българската народна банка не е орган на изпълнителната власт, същата не представлява и бюджетна организация по смисъла на § 1, т. 5 от Допълнителните разпоредби на Закона за публичните финанси. Приложимостта на разпоредбата на чл. 1, ал. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди, обаче регламентира отговорността на държавата не само по отношение на определено поведение на органите на изпълнителната власт, както и на бюджетните организации. Отговорността е за вредите, причинени на граждани и юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на техни органи и длъжностни лица. Органите на държавата по никакъв начин дори и законодателно не се ограничават само до органите на изпълнителната власт и до бюджетните организации, т. е. в никакъв случай законът не ограничава отговорността за тези вреди само ако те са причинени от органи на изпълнителната власт и от бюджетни организации. Именно поради това, отговорността по Закона за отговорността на държавата и общините за вреди се определя като пълна, тъй като тя обхваща отговорността за вреди, причинени от всички органи и длъжностни лица на държавата и на общините (съдът съобразява и мотивите, съдържащи се в решение на Съда на Европейския съюз от 5 март 1996 г. по съединени дела С-46/93 и С-48/93, съгласно които отговорността обхваща дори националния законодател – съгласно диспозитива на решението при нарушение на общностното право от държава членка, за което отговорност носи националният законодател, действащ в област, в която разполага с широка свобода на преценка за извършване на нормативен избор, увредените частноправни субекти имат право на обезщетение, при положение че нарушената правна норма на общностното право цели

да им предостави права, че нарушението е достатъчно съществено и че съществува пряка причинно-следствена връзка между това нарушение и претърпяната от частноправния субект вреда).

Българската народна банка е централната банка на Република България (чл. 1, ал. 1 от Закона за Българската народна банка), тя регулира и осъществява надзор върху дейността на другите банки в страната, с оглед поддържане на стабилността на банковата система и защита на интересите на вложителите, което е и основна цел на банковия надзор (чл. 2, ал. 6 от Закона за Българската народна банка). Именно Българската народна банка е компетентният орган в Република България за упражняване на надзор върху банките по смисъла на чл. 4, параграф 1, т. 40 от Регламент (ЕС) № 575/2013 г. на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 г. относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници и за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012 г. Основната задача на надзора е да се увери, че кредитните институции функционират по безопасен и разумен начин и притежават достатъчен капитал и резерви за посрещане на рисковете, възникващи от дейността им. В съответствие със Закона за кредитните институции, Българската народна банка упражнява надзор върху банките, за да установи спазването на изискванията на закона и на посочения регламент, както и на издадените актове по прилагането им за осигуряване на надеждно и сигурно управление на банките и на рисковете, на които те са изложени или може да бъдат изложени, както и за поддържане на адекватен на рисковете собствен капитал (чл. 79, ал. 1 от Закона за кредитните институции). Следователно Българската народна банка е единственият орган на държавата, който регулира и осъществява надзор върху дейността на другите банки в страната с оглед поддържане стабилността на банковата система и защитата на интересите на вложителите, което е основна цел на банковия надзор. Приложимостта на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди не се обуславя от наличието или липсата на собствено имущество на съответния орган на държавата. Дори и да би могла да бъде определена като стопанска организация (което обстоятелство с оглед на съществуващата правна регламентация и притежавани правомощия противоречи на логиката), основната функция на Българската народна банка е тази по чл. 2, ал. 1 от Закона за Българската народна банка - основна цел на Българската народна банка е да поддържа ценовата стабилност чрез осигуряване стабилността на националната парична единица и провеждане на парична политика в съответствие с изискванията на този закон.

В тази връзка, действително, в мотивите към Закона за отговорността на държавата и общините за вреди, причинени на граждани (заглавието на закона е изменено на Закон за отговорността на държавата и общините за вреди) е посочено, че държавата не носи отговорност за вреди, причинени от действията и актовете на длъжностни лица в стопански организации, включително, когато те са резултат от упражняването на предоставени им държавни функции. Българската народна банка не би могла да бъде определена нито като стопанска организация, нито пък като стопанска организация, на която се предоставени държавни функции. Българската народна банка е орган на държавата, създаден със закон, с основна цел да поддържа ценовата стабилност чрез осигуряване стабилността на националната парична единица и провеждане на парична политика в съответствие с изискванията на този закон и се различава съществено от стопански организации, на които са предоставени определени държавни функции (като такива при съществуващата правна регламентация биха могли да се определят

например Държавно предприятие "Ръководство на въздушното движение", което съгласно чл. 53, ал. 1 от Закона за гражданското въздухоплаване е юридическо лице със седалище С., което притежава свидетелство за извършване на аеронавигационно обслужване и изпълнява държавни функции по предоставяне на аеронавигационни услуги в обслужваното гражданско въздушно пространство на Република България, както и Националната компания "Железопътна инфраструктура", на която съгласно чл. 10, ал. 1 от Закона за железопътния транспорт са възложени функциите на държавата по осигуряване използването на железопътна инфраструктура от лицензирани превозвачи при равнопоставени условия, извършване на дейности по развитието, ремонта, поддържането и експлоатацията на железопътната инфраструктура, определяне и събиране на инфраструктурните такси от лицензираните железопътни превозвачи в съответствие с методика, приета от Министерския съвет по предложение на министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията). Неоснователността на определянето на Българската народна банка като стопанска организация със съдържанието на мотивите към Закона за отговорността на държавата и общините за вреди, причинени на граждани (сега Закон за отговорността на държавата и общините за вреди) следва и от обстоятелството, че мотивите към посочения закон са били изготвени през 1988 г. (когато и понятието стопанска организация е имало различно съдържание), докато Законът за Българската народна банка е приет през 1997 г.

Несъмнено е, че Българската народна банка не би могла да бъде определена като стопанска организация, още повече, че и редица отменени нормативни актове уреждат нейните взаимоотношения със стопанските организации. Действително, правната теория определя законите като нормативни актове, които уреждат голям кръг от обществени отношения, които отношения не се изчерпват с времето, но следва да се съобрази и обстоятелството, че мотивите към посочения проект на закон (посочен в отговора на исковата молба) имат предвид регулирането на обществени отношения, които са променени и с което впоследствие е съобразена и правната регламентация. При съобразяване на посочените обстоятелства посочените мотиви не биха могли да определят неприложимостта на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди по отношение на Българската народна банка. Това е обстоятелство, което се установява както от съществуващата преди това уредба на функциите и правомощията на Българската народна банка, така и от действащата правна регламентация в тази насока. Следва да бъде направен извода, че Българската народна банка е компетентният орган в Република България за упражняване на надзор върху банките по смисъла на чл. 4, параграф 1, т. 40 от Регламент (ЕС) № 575/23013 г. на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 г. относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници и за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012 г. Съгласно посочения текст компетентен орган означава официално признат от националното право публичен орган или структура, които са оправомощени по националното право да упражняват надзор върху институциите като част от действащата надзорна система в съответната държава членка. Несъмнено е, че единствен такъв орган в Република България е Българската народна банка, за което посоченият регламент определя изискването да е публичен орган. Съдът съобразява и мотивите, съдържащи се в § 100 от решение на Съда на Европейския съюз от 4 октомври 2018 г. по дело С-571/2016, в който се посочва, че въпреки това, като посочва, че компетентният орган трябва да установи, че

депозитите са неналични, колкото е възможно по-скоро и във всеки случай не по-късно от пет работни дни след като се е уверил за първи път, че дадена кредитна институция не е изплатила депозити, които са дължими и изискуеми, тази разпоредба предвижда безусловно и достатъчно точно задължение, чието спазване, Българската народна банка, като орган, определен да установява неналичността на депозитите, е трябвало да осигури в рамките на своите правомощия.

Това е и първата предпоставка, която е налице и която обуславя приложимостта на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди, тъй като Българската народна банка е държавният орган, признат официално от националното право и оправомощен от това право да упражнява надзор върху институциите, като част от действащата надзорна система. Вторият основен елемент за обуславяне на приложимостта на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди е вида на дейността, осъществявана от Българската народна банка с оглед на изискването, че държавата отговаря за вредите, причинени на граждани и юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на техни органи и длъжностни лица при или по повод изпълнение на административна дейност. В процесния случай дейността, осъществявана от Българската народна банка като официално признат от националното право публичен орган, който е оправомощен по националното право да осъществява надзор върху институциите е административна и неизпълнението на това задължение по осъществяване на надзор е свързано с осъществяване на властнически функции, поради което е налице специалното основание, което да дерогира общия ред за осъществяване на защита на засегнатото право. В процесния случай, правоотношението, което възниква в резултат на надзора, който следва да бъде осъществяван от Българската народна банка върху кредитните институции не е облигационно, а възникналото правоотношение би могло да се определи по-скоро като административноправно отношение, което да може да бъде осигурено с държавна принуда, тъй като съгласно чл. 2, ал. 6 от Закона за Българската народна банка, Българската народна банка регулира и осъществява надзор върху дейността на другите банки в страната с оглед поддържане стабилността на банковата система и защита интересите на вложителите. Сред правомощията на управителния съвет на Българската народна банка са и тези по чл. 16, т. 15 и чл. 16 от Закона за Българската народна банка – издава, отказва издаване и отнема лицензи на банки, на оператори на платежни системи, на платежни институции и на дружества за електронни пари при условия и по ред, определени със закон, поставя банки под специален надзор при условията и по реда на Закона за кредитните институции.

Надзора върху банковата дейност, като вид дейност, осъществявана от Българската народна банка е регламентиран в раздел I на глава XI от Закона за кредитните институции, като съгласно чл. 79, ал. 1 от Закона за кредитните институции Българската народна банка упражнява надзор върху дейността на банките и когато е приложимо, на финансовите холдинги и на финансовите холдинги със смесена дейност, за да установи спазването на изискванията на този закон и на Регламент (ЕС) № 575/2013, както и на издадените актове по прилагането им за осигуряване на надеждно и сигурно управление на банките и на рисковете, на които те са изложени или може да бъдат изложени, както и за поддържане на адекватен на рисковете собствен капитал. Надзорът, осъществяван от Българската народна банка, така, както е определен в чл. 79 – чл. 80в от Закона за кредитните институции би могъл да се определи по-скоро като административна дейност, а не като дейност или като

правоотношение, което възниква между равнопоставени правни субекти. Българската народна банка притежава дори правомощието по чл. 79, ал. 10 от Закона за кредитните институции (сега ал. 11), съгласно който тя има право да предявява искиове пред съда за отмяна на незаконосъобразни решения на общото събрание на акционерите на банка или на нейните органи за управление в срок един месец от уведомяването на Българската народна банка за вземане на съответното решение. Съобразно чл. 79в, ал. 1 от Закона за кредитните институции Българската народна банка извършва надзорен преглед на правилата, стратегиите, процедурите и механизмите, въведени от банките в изпълнение на изискванията на този закон, на Регламент (ЕС) № 575/2013 и на актовете по прилагането им, и оценява рисковете, на които банките са или може да бъдат изложени, рисковете, които банка създава за финансовата система, като се имат предвид критериите за идентифициране и измерване на системния риск съгласно чл. 23 от Регламент (ЕС) № 1093/2010 и препоръките на ЕССР, рисковете, идентифицирани чрез стрес-тестове, като отчита характера, мащаба и сложността на дейността на банката (редакция за процесния период). Българската народна банка е държавният орган, на който е предоставено правомощието да определи дали правилата, стратегиите, процедурите и механизмите, въведени от банките, начинът на тяхното прилагане, както и собственият им капитал и ликвидните им активи осигуряват стабилно управление и покритие на рисковете (чл. 79в, ал. 2 от Закона за кредитните институции). Аргумент в разглежданата насока е и обстоятелството, че при осъществяването на този си надзор Българската народна банка налага административни мерки и санкции съобразно нормата на чл. 79в, ал. 8 от Закона за кредитните институции (редакция за процесния период).

При извършени нарушения, съобразно нормата на чл. 103, ал. 2 от Закона за кредитните институции, Българската народна банка може да наложи надзорните мерки, посочени в този текст. Българската народна банка притежава също така възможността да наложи специално изискване за ликвидност при условията по чл. 103а от Закона за кредитните институции. При осъществяване на дейността си по осъществяване на надзор Българската народна банка (подуправителят, ръководещ "Б. надзор?") има правомощието за съставяне на актове за установяване на административни нарушения при извършването на нарушения на Закона за кредитните институции, на Регламент (ЕС) № 575/2013 или на нормативен акт по прилагането им или на Регламент (ЕС) № 1031/2010, съответно за издаване на наказателни постановления въз основа на съставените актове за установяване на административни нарушения (чл. 153, ал. 2 от Закона за кредитните институции). Възлагането и на правомощията по осъществяване на административно-наказателната дейност в посочената област не би могло да бъде мислимо при наличието на облигационни отношения, или при отношения на равнопоставеност. При така установените обстоятелства се обуславя приложимостта на чл. 1, ал. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди. Обуславянето е в известна степен, доколкото на преценка следва да подлежат още две обстоятелства – едното свързано с нормата на чл. 79, ал. 8 от Закона за кредитните институции (сега ал. 9), съобразно, която Българската народна банка, нейните органи и оправомощените от тях лица не носят отговорност за вреди при упражняване на надзорните си функции, освен ако са действали умишлено и второто с оглед на предявената искова претенция като такава за обезщетение за вреди, настъпили в резултат от неизпълнение на задължение на държавата от приложимо с директен ефект право на Европейския съюз в областта на

изплащане на гарантирани депозити. Докато първото обстоятелство настоящата съдебна инстанция определя като такова, свързано с основателността на иска, а не с неговата допустимост, то второто обстоятелство е свързано с подсъдността на предявения иск, доколкото следва да се направи преценката дали предявената искова претенция подлежи на разглеждане от административния съд или пък от общите граждански съдилища. При разглеждането на този въпрос настоящата съдебна инстанция съобразява обстоятелството, че правото на Европейския съюз не съдържа конкретни разпоредби относно реда, по който следва да се ангажира отговорността на държавата за вреди, произтичащи от неизпълнения на държавата по отношение на изпълнението ѝ на задължения, произтичащи от приложимо с директен ефект право на Европейския съюз.

Настоящата инстанция съобразява обстоятелството, че тази констатация не е абсолютна, доколкото правила за уреждане на искове за обезщетение за вреди, претърпени от физически или юридически лица, причинени вследствие на нарушение на правото на Европейския съюз, съществуват, но същите са само в една област, а именно в областта на конкуренцията (създадени с Директива 2014/104/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 ноември 2014 г. относно някои правила за уреждане на искове за обезщетение за вреди по националното право за нарушения на разпоредбите на правото на държавите членки и на правото на Европейския съюз в областта на конкуренцията, като съобразно посочената директива всеки, който е претърпял вреди вследствие на нарушение може да претендира за обезщетение за претърпяната загуба, за ползите, от които това лице е било лишено, заедно с натрупаните лихви, като заплащането на лихви е съществен елемент от обезщетението за поправяне на претърпяната вреда и следва да бъде дължимо от момента на причиняване на вредата до момента на изплащане на обезщетението). По принцип задълженията на съответната държава в тази насока (задължение за обезщетение за претърпени вреди) следват от разпоредбата на чл. 3а, т. 3 от Договора от Л. за изменение на Договора за Европейския съюз и на Договора за създаване на Европейската общност, съгласно който държавите членки взимат всички общи или специални мерки за гарантиране на задълженията, произтичащи от договорите или от актовете на институциите на съюза. Приема се също така, че в съответствие с посочената разпоредба държавите членки следва да уредят и съответно възможността за обезщетение на вредите, настъпили от това неизпълнение. Правната уредба в тази насока и в съответствие с нормата на чл. 3а, т. 1 от Договора от Л. за изменение на Договора за Европейския съюз и на Договора за създаване на Европейската общност, се предоставя на националното право на всяка една държава член на Европейския съюз (съгласно посочения текст и в съответствие с член 3б, всички области на компетентност, които не са предоставени на Съюза в Договорите, принадлежат на държавите-членки). Задължението на държавите членки за поправяне на причинените вреди произтича и от препоръка R 84 (15) на Комитета на министрите на държавите членки на съвета от 18.02.1984 г. относно отговорността на държавата, препоръчваща задължение на публичните органи на държавите-членки да обезщетяват за вредите, причинени от техните действия, чрез компенсация, или чрез други подходящи средства. Съобразно тази препоръка публичната власт е всяка организационна единица от публичното право от всякакъв вид или на всякакво ниво, като и частно лице, което упражнява прерогативите на официалната власт.

Приема се, че задължението на държавата да поправи вредите, настъпили в резултат

от неизпълнение на задълженията ѝ, произтичащи от договорите е един от основните принципи на правото на Европейския съюз, който представлява неизменна част от конституционния фундамент на Европейския съюз и е един от най-ефективните механизми, позволяващи на гражданите да ангажират отговорността на държавата за действията и бездействията ѝ, довели до нарушаване на правото на европейския съюз (в този смисъл А. К., публикация, "Правен свят?"). Съгласно мотивите, съдържащи се в решение на Съда на Европейския съюз от 19 ноември 1991 г. по съединени дела C-6/90 и C-9/90 задължението на държавите членки да поправят такива вреди намира своето правно основание в чл. 5 от Договора, съгласно който държавите-членки са длъжни да предприемат всички необходими мерки, общи или специални, за да осигурят изпълнението на задълженията си по силата на общностното право, като сред тях е и задължението да отстранят неправомерните последици от нарушение на общностното право. Следва да се направи извода, че правото на Европейския съюз не съдържа разпоредби относно реда за ангажиране на отговорността на държавата в посочената насока (с изключение на съществуващите правила в областта на конкуренцията, посочени по-горе). Както и се посочи по-горе това е въпрос на националното право на всяка една държава член на Европейския съюз, като това се отнася включително и до определянето на компетентния национален съд, който следва да разгледа спора. С оглед на направените по-горе изводи, се обуславя приложимостта на чл. 1, ал. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди, като компетентният съд, който следва да разгледа исковата претенция е Административен съд София град. Изводите си за компетентния да разгледа исковата претенция съд, настоящата съдебна инстанция съобразява освен с обосноваването по-горе приложимост на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди, със законовите правомощия на Българската народна банка и с осъществяваната от нея дейност, и с принципите на равностойност и ефективност, като едни от основните принципи на правото на Европейския съюз. Включително с приложимостта на посочените принципи настоящата съдебна инстанция обосновава и подсъдността на тази искова претенция пред Административен съд София град.

При съблюдаването на тези принципи настоящата съдебна инстанция съобразява и мотивите, съдържащи се в решение на съда на европейския съюз от 5 март 1996 г. по съединени дела C-46/93 и C-48/93, в които се посочва, че държавата е длъжна да поправи последиците от причинените вреди съгласно националното право относно отговорността, като се има предвид, че установените от националните законодателства условия в областта на поправянето на вредите не могат да бъдат по-неблагоприятни от условията, отнасящи се до подобни вътрешноправни иски и не могат да бъдат уредени по начин, който прави получаването на обезщетение практически невъзможно или изключително трудно (в този смисъл и решение от 9 ноември 1983 г. по дело S. G., 199/82, както и заключение на генералния адвокат, представено на 11 юни 2015 г. по дело C-160/2014 г.). Идентични са и мотивите, съдържащи се в решение на Съда на Европейския съюз от 26 януари 2010 г. по дело C-118/08, в които мотиви се посочва, че принципът на равностойност изисква всички правила относно исковите да се прилагат еднакво за исковите, основани на нарушение на правото на Съюза и за сходните иски, основани на нарушение на вътрешното право. Националното законодателство на Република България регламентира обезщетението за вреди, произтекли от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на държавни органи при или по повод на осъществяване на

административна дейност в чл. 1, ал. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди. В процесния случай, исковата претенция би могла да се определи и като такава за вреди, произтичащи вследствие неправомерно бездействие на Българската народна банка по отношение на изпълнението ѝ на задължения, произтичащи от приложимо с директен ефект право на Европейския съюз в областта на изплащане на гарантирани депозити. С оглед на техния предмет разглежданите два иска за отговорност (тези, които по принцип се предявяват по реда на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди и предявения иск) могат да се считат за сходни предвид обстоятелството, че имат еднакъв предмет, а именно обезщетяването на вредата, претърпяна от увреденото лице поради действие или бездействие на държавата. Съгласно постоянната практика на Съда на Европейския съюз, принципът на равностойност изисква всички правила относно исковите да се прилагат еднакво за исковите, основани на нарушение на правото на Европейския съюз и за сходните искове, основани на нарушение на вътрешното право (в този смисъл решение от 15 септември 1998 г. по дело C-231/96, решение от 1 декември 1998 г. по дело C-326/96, решение от 16 май 2000 г. по дело C-78/98 г., решение от 19 септември 2006 г. по дело C-21, C-392/04 и C-422/04).

При съобразяване на посочените обстоятелства и при съобразяване на изискванията за равностойност и за ефективност, изразяващи общото задължение на държавите членки да гарантират съдебната защита на правата, които страните в процеса черпят от общностното право, би следвало да се направи извода, че тези принципи се прилагат и при определянето на компетентните национални юрисдикции във връзка със съдебните производства, които се основават на това право. При условие, че по реда на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди се разглеждат исковите претенции за вреди, претърпени от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на държавни органи при или по повод на упражнявана от тях административна дейност, при съобразяване на обстоятелството, че Българската народна банка е държавният орган, признат официално от националното право и оправомощен от това право да упражнява надзор върху институциите, като част от действащата надзорна система, при условие, че осъществяваната от Българска народна банка дейност по осъществяване на надзор следва да се определи по-скоро като административна, предвид и обстоятелството, че на банката са възложени държавни функции, компетентният съд да разгледа настоящата искова претенция е Административен съд София град. По отношение на подсъдността, настоящата съдебна инстанция съобразява и мотивите, съдържащи се в определение № 54/12.10.2015 г. на Върховния касационен съд, постановено по дело № 20 по описа за 2015 г., като приема, че компетентен да разгледа настоящата искова молба е Административен съд София град. Настоящата съдебна инстанция съобразява изводите си и с мотивите, съдържащи се в определение № 12017 от 11.12.2015 г., постановено по адм. д. № 12551/2015 г. на Върховния административен съд, постановено по абсолютно идентичен спор (обстоятелство, което се установява от мотивите на определението), в което се посочва, че с разпоредбите на Закона за българската народна банка и на Закона за кредитните институции, на Българската народна банка са възложени властнически правомощия, поради което тя е административен орган при условията на втората хипотеза на § 1, т. 1 от Допълнителните разпоредби на АПК. Изпълнението на тези административни правомощия представлява административна дейност по смисъла на чл. 1, ал. 1 от

Закона за отговорността на държавата и общините за вреди, като с оглед на това Българската народна банка може да бъде ответник при условията на чл. 205 от АПК по предявения иск за обезщетение за вреди от бездействие при неупражняване на административните й правомощия.

В представените по делото писмени бележки от процесуалния представител на ответника се посочва още едно съображение за недопустимост на предявения иск. Исковата претенция се основава на бездействие не за издаване на акт за отнемане на лиценз на К., а за невземане на друг вид решение, за друг вид бездействие. Настоящата съдебна инстанция съобразява, че за периода, за който се претендира обезщетението е съществувала правна уредба, основана на различни нормативни актове. За периода от 30.06.2014 г. до 14.08.2015 г. разпоредбата на чл. 1, параграф 3, б. i от Директива 94/19/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 1994 г. не е била транспонирана в националното ни законодателство, като именно и това е причината ищецът да основе своята претенция на прякото действие на тази разпоредба, а именно на последното изречение от нормата, според което компетентните органи установяват, че по тяхно виждане съответната кредитна институция изглежда неспособна за момента по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние да изплати депозита и че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи, колкото е възможно по-скоро и във всеки случай не по-късно от 5 работни дни след като са се уверили за първи път, че дадена кредитна институция не е изплатила депозити, които са дължими и изискуеми. Всъщност внимателният анализ на приложимите правни норми довежда до несъмнения извод, че установяването от съответния компетентен орган, че дадена кредитна институция изглежда неспособна по причини, пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплаща депозити се различава значително от процедурата по установяването на неплатежоспособност на съответната институция. Действително, възможно е в икономически смисъл подобно различие да не съществува, но относим е този смисъл, който му придават приложимите правни норми, а не икономическата теория. Действително, съобразно чл. 36, ал. 2 от Закона за кредитните институции (редакция за процесния период) Българската народна банка задължително отнема издадения лиценз на банка поради неплатежоспособност, когато собственият ѝ капитал е отрицателна величина и не са изпълнени условията за реструктуриране по чл. 51, ал. 1 от Закона за възстановяване и реструктуриране на кредитните институции и инвестиционни посредници (редакция за процесния период), като съобразно ал. 3 решението по ал. 2 се взема от Българската народна банка до 5 работни дни от установяване на неплатежоспособността.

Посочената разпоредба, обаче е неотнормисима в процесния случай за предявената искова претенция. Приложима е разпоредбата на чл. 20 от Закона за гарантиране на влоговете в банките, съгласно която фондът изплаща задължения на съответната банка към нейни вложители до гарантираните размери, в случай че е налице решение на Българската народна банка за отнемане на лиценз за банкова дейност, решение на Българската народна банка за установяване, че влоговете са неналични и че по нейна преценка към този момент банката изглежда неспособна – по причини, пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати влоговете и че няма да бъде в състояние да направи това в краткосрочна перспектива; решението се взема не по-късно от 5 работни дни от узнаването, че банката не е изплатила влогове, които са изискуеми и дължими, или акт на съдебен орган, с който по причини, пряко свързани

с финансовото състояние на банката, се препятства предявяването на вземанията на вложителите срещу банката. Анализът на посочената разпоредба предполага несъмнения извод, че е достатъчно само решение на Българската народна банка за установяване, че влоговете са неналични и че по нейна преценка към този момент банката изглежда неспособна – по причини, пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати влоговете и че няма да бъде в състояние да направи това в краткосрочна перспектива; решението се взема не по-късно от 5 работни дни от узнаването, че банката не е изплатила влогове, които са изискуеми и дължими, за да може фондът за гарантиране на влоговете да изплати задълженията на съответната банка към нейни вложители, като не е необходимо наличието на обявена от съда неплатежоспособност на банката. Всъщност с приемането на Закона за гарантиране на влоговете в банките, най-после се въвеждат в националното ни законодателство разпоредбите на Директива 2009/14/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2009 г. за изменение на Директива 94/19/ЕО относно схемите за гарантиране на депозити по отношение на гарантирания размер и срока на изплащане.

Така направените изводи се аргументират и с текста на чл. 2, параграф 8 от директивата, съгласно който неналичен депозит означава депозит, който е изискуем и дължим, но не е бил платен от кредитна институция съгласно нормативните или договорните условия, приложими към него, когато е налице едно от следните обстоятелства – съответните административни органи са констатирани, че по тяхна преценка (имат се предвид надзорните органи) към този момент съответната кредитна институция изглежда неспособна по причини, пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и че институцията няма да бъде в състояние да направи това в краткосрочна перспектива или (второ обстоятелство), когато съдебен орган е постановил – по причини, пряко свързани с финансовото състояние на кредитната институция решение, което има за последица спирането на упражняването на правата на вложителите за предявяване на вземанията си срещу нея (тук вече се има предвид съдебно решение, с което се обявява неплатежоспособността на кредитната институция). Следователно, твърдението, че дадена кредитна институция изглежда неспособна по причини, пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплаща депозити, не се различава в икономическия смисъл от процедурата по установяването на неплатежоспособност на съответната институция, може и да притежава известна достоверност в икономически смисъл, но не намира опора в приложимите правни норми, доколкото съобразно същите са налице две обстоятелства, за да се определи един депозит като неналичен, като едно от обстоятелствата е свързано със задължение за извършване на определено действие от съответния надзорен орган, а именно задължение за преценка, че към този момент съответната кредитна институция изглежда неспособна по причини, пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и че институцията няма да бъде в състояние да направи това в краткосрочна перспектива, а второто обстоятелство е свързано с решение на съдебен орган, като двете обстоятелства са при условията на алтернативност. Това са задължения за активно действие от страна на съответния административен орган и несъмнено представляват част от неговите надзорни функции. Идентични разпоредби за понятието "неналичен депозит" се въвеждат и с Директива 2014/49/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 април 2014 г. относно схемите за гарантиране на депозити, с която се отменя Директива 94/19/ЕО на Европейския парламент и на Съвета.

Съгласно чл. 3, параграф 1 от директивата, всяка държава членка определя съответния административен орган за целите на член 2, параграф 1, точка 8, буква а) (за Република България това несъмнено е Българската народна банка), като съгласно чл. 3, параграф 2, изречение второ съответният административен орган прави констатацията, посочена в член 2, параграф 1, точка 8, буква а), възможно най-бързо и във всички случаи не по-късно от пет работни дни след като е установил за първи път, че дадена кредитна институция не е изплатила депозити, които са изискуеми и дължими. Съгласно чл. 2, параграф 1, т. 8 "неналичен депозит" означава депозит, който е изискуем и дължим, но не е бил платен от кредитна институция съгласно нормативните или договорните условия, приложими към него, когато е налице някое от следните обстоятелства - съответните административни органи са констатирани, че по тяхна преценка към този момент съответната кредитна институция изглежда неспособна — по причини, пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и че институцията няма да бъде в състояние да направи това в краткосрочна перспектива; или съдебен орган е постановил — по причини, пряко свързани с финансовото състояние на кредитната институция, решение, което има за последица спирането на упражняването на правата на вложителите за предявяване на вземанията си срещу нея. Българската народна банка в качеството ѝ на държавен орган притежава изключително широко правомощия по осъществяване на определен надзор, които представляват не само нейни правомощия, но и задължения, едно от които задължения представлява именно задължението ѝ за активно поведение за установяване, че влоговете са неналични и че по нейна преценка към този момент банката изглежда неспособна – по причини, пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати влоговете и че няма да бъде в състояние да направи това в краткосрочна перспектива, като решението е следвало да бъде взето не по-късно от 5 работни дни от узнаването, че банката не е изплатила влогове, които са изискуеми и дължими. При тези изводи следва да се съобрази и обстоятелството, че всъщност едно от основанията за предявяване на исковата претенция, на което същата се основава (освен бездействие на Българската народна банка) е, че претендираното обезщетение е за вреди, настъпили вследствие неправомерно бездействие на Българската народна банка по отношение на изпълнението ѝ на задължения, произтичащи от приложимо с директен ефект право на Европейския съюз в областта на изплащане на гарантирани депозити.

Съгласно чл. 203, ал. 1 от АПК исковете за обезщетения за вреди, причинени на граждани или юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на административни органи и длъжностни лица, се разглеждат по реда на тази глава, като съобразно ал. 2 за неуредените въпроси за имуществената отговорност се прилагат разпоредбите на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди. Член 204 от АПК регламентира специфични предпоставки за допустимост на иска, които са обусловени от характера на производството. Специфичната предпоставка е тази по чл. 204, ал. 1 от АПК, съгласно който искът може да се предяви след отмяната на административния акт по съответния ред. Посочената предпоставка, обаче следва е налице при наличието на претендирани вреди от незаконосъобразен административен акт. В процесния случай предявената претенция не е за вреди, причинени от незаконосъобразен административен акт, поради което не се обуславя нейната приложимост. Приложимата правна норма е тази по чл. 204, ал. 4 от АПК, съгласно който незаконосъобразността на действието или

бездействието се установява от съда, пред който е предявен искът за обезщетението, като в този случай съобразно редакцията на текста не е необходимо дори съдът, който разглежда спора да се произнася отделно, като обявява незаконосъобразността на съответното действие или бездействие. Необходимо е само незаконосъобразното действие или бездействие да бъде установено инцидентно от съда. В този смисъл са и мотивите, съдържащи се в решение № 7227 от 16.06.2015 г. на Върховния административен съд, постановено по адм. д. № 9926/2014 г. Съгласно мотивите на това решение в хипотезата на чл. 204, ал. 4 АПК съдът не дължи постановяването на отделен диспозитив, с който да признае или отрече твърдяната незаконосъобразност на действието, респективно на бездействието. Проверката е инцидентна, като установената незаконосъобразност на действието, респективно бездействието, ведно с останалите елементи от фактическия състав на отговорността по чл. 1, ал. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди, влече като последица уважаването на предявения иск. Противоправността на твърдените действия и/или бездействия се констатира от съда преюдициално в мотивите на съдебното решение при проведено успешно доказване в тази насока. В тази хипотеза не е налице обективно съединяване на иск с оспорване по жалба. Исковата претенция няма за предмет изплащането на гарантиран влог в съответната банка, а е насочена срещу определено бездействие на Българската народна банка в качеството ѝ на държавен орган, притежаващ определени надзорни правомощия, съответно е за обезщетение за вреди вследствие на нейното неправомерно бездействие по отношение на изпълнението ѝ на задължения, произтичащи от приложимо с директен ефект право на Европейския съюз в областта на гарантираните депозити. Действително, задължението за изплащане е на Фонда за гарантиране на влоговете в банките, но за да се породи задължението за изплащане на това задължение е необходимо настъпването на определени обстоятелства, чието настъпване не зависи и не се предопределя от определено задължение за действие на Фонда за гарантиране на влоговете в банките. Това задължение за действие е на съответния надзорен орган и същото е това, предвидено в Директива 2009/14/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2009 г. за изменение на Директива 94/19/ЕО относно схемите за гарантиране на депозити по отношение на гарантирания размер и срока на изплащане. При така установените обстоятелства предявеният иск се определя като *допустим*, а разгледана по същество исковата претенция се определя като **неоснователна** по отношение на исковата претенция в размер на 7646,33 щатски долари (определена от ищца като претърпяна вреда от повишаване на курса на долара по един от депозитите на ищцата през периода на твърдяното забавено изплащане на гарантирания размер на депозита – 30.06.2014 г. – 04.12.2014 г.) в съответствие с правните изводи, които ще бъдат направени, като съдът в тази насока съобразява мотивите, съдържащи се в Решение № 11108/17.08.2020 г., постановено по адм. д. № 10456/2016 г.

Предявеният иск е по реда на чл. 203, ал. 1 от АПК, вр. чл. 204, ал. 4 от АПК, вр. чл. 1, ал. 2 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди.

Съгласно чл. 1, ал. 1 от ЗОДОВ, държавата и общините отговарят за вредите, причинени на граждани и юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на техни органи и длъжностни лица при или по повод изпълнение на административна дейност.

На основание чл. 4 от ЗОДОВ, държавата и общините дължат обезщетение за всички имуществени и неимуществени вреди, които са пряка и непосредствена последица от

увреждането, независимо от това, дали са причинени виновно от длъжностното лице. Поради това отговорността се характеризира като обективна, безвиновна, а възникването на право на обезщетение предполага установяване на незаконосъобразни действия и/или бездействия. Във фактическия състав на отговорността на държавата или общината за дейността на администрацията, визирана в чл. 1, ал. 1 от ЗОДОВ се включват следните елементи: незаконосъобразен акт, действие или бездействие на орган или длъжностно лице на държавата или общината, при или по повод изпълнение на административна дейност, отменени по съответния ред; вреда от такъв административен акт; причинна връзка между постановения незаконосъобразен акт, действие или бездействия и настъпилия вредоносен резултат. При липсата, на който и да е от елементите на посочения фактически състав не може да се реализира отговорността на държавата по реда на чл. 1, ал. 1 от ЗОДОВ.

При съобразяване на събраните по делото доказателства и приложимите правни норми настоящата съдебна инстанция установява незаконосъобразно бездействие на Българската народна банка да изпълни свои задължения, произтичащи от приложимо с директен ефект право на Европейския съюз в областта на изплащане на гарантирани депозити. Бездействието на Българската народна банка е свързано, и както се посочи по-горе включително и с неупражняването от нейна страна на възложените ѝ надзорни функции. В процесния случай дейността, осъществявана от Българската народна банка като официално признат от националното право публичен орган, който е оправомощен по националното право да осъществява надзор върху институциите е административна и неизпълнението на това задължение по осъществяване на надзор е свързано с осъществяване на властнически функции, поради което е налице специалното основание, което да дерогира общия ред за осъществяване на защита на засегнатото право.

Съгласно чл. 2, ал. 6 от Закона за Българската народна банка, Българската народна банка регулира и осъществява надзор върху дейността на другите банки в страната с оглед поддържане стабилността на банковата система и защита интересите на вложителите. Сред правомощията на управителния съвет на Българската народна банка са и тези по чл. 16, т. 15 и чл. 16 от Закона за Българската народна банка – издава, отказва издаване и отнема лицензи на банки, на оператори на платежни системи, на платежни институции и на дружества за електронни пари при условия и по ред, определени със закон, поставя банки под специален надзор при условията и по реда на Закона за кредитните институции. Надзорът върху банковата дейност, като вид дейност, осъществявана от Българската народна банка е регламентиран в раздел I на глава XI от Закона за кредитните институции, като съгласно чл. 79, ал. 1 от Закона за кредитните институции (редакция за процесния период) Българската народна банка упражнява надзор върху дейността на банките и когато е приложимо, на финансовите холдинги и на финансовите холдинги със смесена дейност, за да установи спазването на изискванията на този закон и на Регламент (ЕС) № 575/2013, както и на издадените актове по прилагането им за осигуряване на надеждно и сигурно управление на банките и на рисковете, на които те са изложени или може да бъдат изложени, както и за поддържане на адекватен на рисковете собствен капитал. Надзорът, осъществяван от Българската народна банка, така, както е определен в чл. 79 – чл. 80в от Закона за кредитните институции (редакция за процесния период) би могъл да се определи по-скоро като административна дейност, а не като дейност или като правоотношение, което възниква между равнопоставени правни субекти. Българската народна банка

притежава дори правомощието по чл. 79, ал. 10 от Закона за кредитните институции (редакция за процесния период), съгласно който тя има право да предявява искове пред съда за отмяна на незаконосъобразни решения на общото събрание на акционерите на банка или на нейните органи за управление в срок един месец от уведомяването на Българската народна банка за вземане на съответното решение. Съобразно чл. 79в, ал. 1 от Закона за кредитните институции (редакция за процесния период) Българската народна банка извършва надзорен преглед на правилата, стратегиите, процедурите и механизмите, въведени от банките в изпълнение на изискванията на този закон, на Регламент (ЕС) № 575/2013 и на актовете по прилагането им, и оценява рисковете, на които банките са или може да бъдат изложени, рисковете, които банка създава за финансовата система, като се имат предвид критериите за идентифициране и измерване на системния риск съгласно чл. 23 от Регламент (ЕС) № 1093/2010 и препоръките на ЕССР, рисковете, идентифицирани чрез стрес-тестове, като отчита характера, мащаба и сложността на дейността на банката.

Българската народна банка е държавният орган, на който е предоставено правомощието да определи дали правилата, стратегиите, процедурите и механизмите, въведени от банките, начинът на тяхното прилагане, както и собственият им капитал и ликвидните им активи осигуряват стабилно управление и покритие на рисковете (чл. 79в, ал. 2 от Закона за кредитните институции, редакция за процесния период). В процесния случай бездействието на Българската народна банка се е изразило в това, че същата не е изпълнила задължението си да приложи, приложимо с директен ефект право на Европейския съюз в областта на изплащане на гарантираните депозити, каквото задължение същата е имало във връзка с Директива 94/19/ЕО относно схемите за гарантиране на депозити по отношение на гарантирания размер и срока на изплащане и Директива 2009/14/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2009 г. за изменение на Директива 94/19/ЕО относно схемите за гарантиране на депозити по отношение на гарантирания размер и срока на изплащане. От събраните по делото доказателства се установява, че ищецът по спора Ж. Г. В. на 09.12.2011 г. и на 09.01.2012 г. е сключил с [фирма] Рамков договор за платежни услуги за потребители (физически лица), като съгласно чл. 1 от договора, рамковият договор урежда бъдещото изпълнение на отделни или поредица от платежни операции, разрешени от потребителя, както и задълженията и условията за водене от банката на платежни сметки, открити по искане на потребителя и при спазване на специалните и/или допълнителни условия за водене на съответния вид сметки. Съответно на 09.12.2011 г. и на 09.01.2012 г. между същите страни е подписан анекс № 75729 и анекс № 76589 към рамков договор за платежни услуги за потребители за откриване на банкова сметка при условията на преференциален безсрочен депозит, като съгласно чл. 1 от анекса, с подписването на анекса и по възлагане на титуляра банката открива на негово име банкова сметка в щатски долари (вид валута) за съхранение на пари при условията на безсрочен депозит. Съгласно чл. 8, ал. 1 от анекса, сумите по банковата сметка са защитени от Фонда за гарантирането на влоговете в банките, който гарантира пълното им изплащане независимо от броя на сметките в размер до 196 000 лева на едно лице, съгласно Закона за гарантиране на влоговете в банките. Съгласно чл. 9, ал. 3 от анекса изплащането на суми от Фонда за гарантиране на влоговете в банките започва не по-късно от 20 работни дни от датата на решението на Българската народна банка за отнемане на лицензия за банкова дейност на търговската банка,

съгласно чл. 23, ал. 5 от Закона за гарантиране на влоговете в банките, като при наличие на изключителни обстоятелства фондът може да удължи срока с не повече от 10 работни дни.

От събраните по делото доказателства се установява, че съответно на 09.12.2011 г. и на 09.01.2012 г. между същите страни е подписан анекс № 75729 и анекс № 76589 към рамкови договор от същите дати за платежни услуги за потребители за откриване на банкова сметка при условията на преференциален безсрочен депозит. Съгласно чл. 1 от анекса, с подписването на този анекс, и по възлагане на титуляра, банката открива на негово име банкова сметка в щатски долари а съхранение на пари при условията на преференциален безсрочен депозит. Съгласно чл. 9, ал. 1, сумите по банковата сметка, са защитени от Фонда за гарантиране на влоговете в банките, който гарантира пълното им изплащане, независимо от броя на сметките, в размер до 196 000 лв. на едно лице, съгласно Закона за гарантиране на влоговете в банките.

На 20 юни 2014 г., на основание чл. 115, ал. 2, т. 2 и т. 3 от Закона за кредитните институции, с Решение № 73/20 юни 2014 г. на управителния съвет на Българската народна банка, [фирма] е поставена под специален надзор поради опасност от неплатежоспособност за срок от 3 месеца, спряно е изпълнението на всичките ѝ задължения (включително осигуряване на достъп на вложителите до техните средства – както на вложителите, чиито депозити се ползват с гаранцията съгласно Директива 94/19/ЕО – гарантирани депозити и вложители с гарантирани депозити, така и на вложителите, чиито депозити не са обхванати от тази гаранция), ограничена е дейността ѝ, членовете на управителния и надзорния ѝ съвет са отстранени от длъжност и акционерите, притежаващи повече от 10 на сто от акциите са лишени временно от право на глас. В своята препоръка към Българската народна банка и фонда за гарантиране на влоговете в банките относно необходимите действия за спазване на Директива 94/19/ЕО, Европейският банков орган (Е. В. А.), определя, че гарантирането на депозити представлява основен елемент от изграждането на вътрешния пазар, чието значение се равнява на значението на пруденциалните правила за изграждането на единния банков пазар, и задължително допълнение към системата за надзор на кредитните институции предвид солидарността, която тя създава между всички институции на даден финансов пазар в случай на неплатежоспособност на някоя от тях (представляващо част от преамбюла на посочената директива).

Съгласно чл. 1, параграф 3, б. і от директивата "неналичен депозит" означава депозит, който е дължим и платим, но не е бил платен от кредитна институция, съгласно правните и договорни условия, приложими към него, когато е налице едно от следните обстоятелства - съответните компетентни органи са установили, че по тяхно виждане съответната кредитна институция изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и, че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи. Компетентните органи установяват това колкото е възможно по-скоро и най-късно 21 дни след като установят за първи път, че дадена кредитна институция не е изплатила депозити, които са дължими и изискуеми; или съдебен орган е издал решение по причини, които са пряко свързани с финансовото състояние на кредитната институция, чието действие суспендира възможността на вложителите да предявят претенциите си срещу нея, ако това стане преди да бъде установено посоченото по-горе.

Съгласно чл. 10, параграф 1 от директивата схемите за гарантиране на депозити следва да бъдат в състояние да изплащат надлежно доказаните претенции на вложителите, по отношение на неналични депозити, в рамките на три месеца от датата, на която компетентните органи извършат установяването, описано в член 1, параграф 3, i) или съдебният орган постанови решението, описано в член 1, параграф 3, ii). С чл. 1, параграф 1, т. 1 от Директива 2009/14/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2009 г. за изменение на Директива 94/19/ЕО относно схемите за гарантиране на депозити по отношение на гарантирания размер и срока на изплащане, се изменя, като в член 1, точка 3, подточка i) втората алинея се заменя със следното: компетентните органи установяват това колкото е възможно по-скоро и във всеки случай не по-късно от пет работни дни след като са се уверили за първи път, че дадена кредитна институция не е изплатила депозити, които са дължими и изискуеми; или?). Съгласно съображение 12 от посочената директива може да се счита, че депозитите са неналични, ако мерките за ранна намеса или реорганизация са се оказали неуспешни. Това не следва да пречат компетентните органи да полагат допълнителни усилия за реструктуриране в рамките на срока за изплащане. Позоваването на посочените мерки за ранна намеса показва, че може основателно да се приеме, че депозитите са неналични без да е необходимо кредитната институция да е подложена на производство по несъстоятелност, като същевременно е ясно, че процесът по изплащане на гарантираните депозити не следва да се забавя след неуспех на първоначалните мерки за реструктуриране. В процесния случай, с решението от 20 юни 2014 г., чрез преустановяване на изпълнението на всички задължения на [фирма], Българската народна банка е направила депозитите неналични по смисъла на чл. 1, параграф 3, б. i от директивата. Поради това формално с това свое решение Българската народна банка е направила депозитите неналични, като от този момент съответната банка не е била в състояние да изплаща дължимите и изискуеми депозити. Не е съществувала и близка перспектива депозитите да бъдат изплатени, ако не може да се очаква, че кредитната институция ще възстанови своята способност да изплаща депозити в краткосрочен план. Схемата за гарантиране на депозити служи за гарантиране не само на номиналната стойност на обхванатите депозити, но предвижда, поне до известна степен, и заместител за наличността им в противен случай в съответствие с техните условия. Поради това установяването, че депозитите са неналични може да бъде избегнато само, ако се очаква достъпът до депозитите да бъде възстановен в много кратък срок, какъвто несъмнено не е бил процесния случай. Действително, правомощие на съответните компетентни органи е да установят, че по тяхно виждане съответната кредитна институция изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и, че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи. Свободата и преценката на съответния компетентен орган (в процесния случай това е Българската народна банка), обаче е ограничена от сроковете и целите на директивата и по-специално от изискването за установяване в срок от 5 работни дни от неизплащането на депозит. В процесния случай тази свобода на преценка не е спазена, доколкото депозитите са продължили да бъдат неналични почти три месеца след първоначалната им неналичност, като се съобразява и обстоятелството, че режимът на специален надзор е бил удължен до 20 ноември (с Решение № 114 от 16.09.2014 г. на управителния съвет на Българската народна банка), като от събраните по делото доказателства се установява, че изплащането на гарантираните депозити е

започнало от 04 декември 2014 г. По този начин Българската народна банка е нарушила правото на Европейския съюз, като не е извършила необходимото установяване на неналичността на активи в съответствие с изискванията на чл. 1, параграф 3, подточка i от директива 94/19/ЕО. Отделно от това, Българската народна банка е взела решение по своя преценка да преустанови изпълнението на всички задължения, включително и изпълнението на задълженията по гарантирани депозити, решение, което нарушава правото на Европейския съюз, като не позволява достъп на вложителите на гарантирани депозити достъп до техните депозити при условие, че този достъп е защитен от директива 94/19/ЕО чрез обезпечаване на наличността на гарантираните депозити чрез съответната схема за гарантиране на депозити, ако не е наличен пряк достъп чрез институцията, която държи депозита. С това свое бездействие Българската народна банка не е изпълнила свое задължение, произтичащо от приложимо с директен ефект право на Европейския съюз по изплащане на гарантирани депозити. Настоящата съдебна инстанция съобразява, че за периода, за който се претендира обезщетението е съществувала правна уредба, основана на различни нормативни актове.

За периода от 30.06.2014 г. до 14.08.2015 г. разпоредбата на чл. 1, параграф 3, б. i от Директива 94/19/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 1994 г. не е била транспонирана в националното ни законодателство, като именно и това е причината ищецът да основе своята претенция на прякото действие на тази разпоредба, а именно на последното изречение от нормата, според което компетентните органи установяват, че по тяхно виждане съответната кредитна институция изглежда неспособна за момента по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние да изплати депозита и че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи, колкото е възможно по-скоро и във всеки случай не по-късно от 5 работни дни след като са се уверили за първи път, че дадена кредитна институция не е изплатила депозити, които са дължими и изискуеми. Всъщност внимателният анализ на приложимите правни норми довежда до несъмнения извод, че установяването от съответния компетентен орган, че дадена кредитна институция изглежда неспособна по причини, пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплаща депозити се различава значително от процедурата по установяването на неплатежоспособност на съответната институция. Действително, възможно е в икономически смисъл подобно различие да не съществува, но относим е този смисъл, който му придават приложимите правни норми, а не икономическата теория. Действително, съобразно чл. 36, ал. 2 от Закона за кредитните институции Българската народна банка задължително отнема издадения лиценз на банка поради неплатежоспособност, когато собственият ѝ капитал е отрицателна величина и не са изпълнени условията за реструктуриране по чл. 51, ал. 1 от Закона за възстановяване и реструктуриране на кредитните институции и инвестиционни посредници, като съобразно ал. 3 решението по ал. 2 се взема от Българската народна банка до 5 работни дни от установяване на неплатежоспособността. Посочената разпоредба, обаче е неотнормисима в процесния случай за предявената искова претенция.

Би била приложима (ако беше въведена) разпоредбата на чл. 20 от Закона за гарантиране на влоговете в банките (редакция за процесния период), съгласно която фондът изплаща задължения на съответната банка към нейни вложители до гарантираните размери, в случай че е налице решение на Българската народна банка

за отнемане на лиценз за банкова дейност, решение на Българската народна банка за установяване, че влоговете са неналични и че по нейна преценка към този момент банката изглежда неспособна – по причини, пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати влоговете и че няма да бъде в състояние да направи това в краткосрочна перспектива; решението се взема не по-късно от 5 работни дни от узнаването, че банката не е изплатила влогове, които са изискуеми и дължими, или акт на съдебен орган, с който по причини, пряко свързани с финансовото състояние на банката, се препятства предявяването на вземанията на вложителите срещу банката. Анализът на посочената разпоредба предполага несъмнения извод, че е достатъчно само решение на Българската народна банка за установяване, че влоговете са неналични и че по нейна преценка към този момент банката изглежда неспособна – по причини, пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати влоговете и че няма да бъде в състояние да направи това в краткосрочна перспектива; решението се взема не по-късно от 5 работни дни от узнаването, че банката не е изплатила влогове, които са изискуеми и дължими, за да може фондът за гарантиране на влоговете да изплати задълженията на съответната банка към нейни вложители, като не е необходимо наличието на обявена от съда неплатежоспособност на банката. Всъщност с приемането на Закона за гарантиране на влоговете в банките (обн., ДВ, бр. 62 от 14.08.2015 г., в сила от 14.08.2015 г., доп., бр. 96 от 9.12.2015 г., в сила от 1.01.2016 г., изм., бр. 102 от 29.12.2015 г., в сила от 1.01.2016 г.), най-после се въвеждат в националното ни законодателство разпоредбите на Директива 2009/14/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2009 г. за изменение на Директива 94/19/ЕО относно схемите за гарантиране на депозити по отношение на гарантирания размер и срока на изплащане. Така направените изводи се аргументират и с текста на чл. 2, параграф 8 от директивата, съгласно който неналичен депозит означава депозит, който е изискуем и дължим, но не е бил платен от кредитна институция съгласно нормативните или договорните условия, приложими към него, когато е налице едно от следните обстоятелства – съответните административни органи са констатирани, че по тяхна преценка (имат се предвид надзорните органи) към този момент съответната кредитна институция изглежда неспособна по причини, пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и че институцията няма да бъде в състояние да направи това в краткосрочна перспектива или (второ обстоятелство), когато съдебен орган е постановил – по причини, пряко свързани с финансовото състояние на кредитната институция решение, което има за последица спирането на упражняването на правата на вложителите за предявяване на вземанията си срещу нея (тук вече се има предвид съдебно решение, с което се обявява неплатежоспособността на кредитната институция).

Следователно, твърдението, съдържащо се в представените по делото писмени бележки от ответника по спора, че дадена кредитна институция изглежда неспособна по причини, пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплаща депозити, не се различава в икономическия смисъл от процедурата по установяването на неплатежоспособност на съответната институция, може и да притежава известна достоверност в икономически смисъл, но не намира опора в приложимите правни норми, доколкото съобразно същите са налице две обстоятелства, за да се определи един депозит като неналичен, като едно от обстоятелствата е свързано със задължение за извършване на определено действие от съответния надзорен орган, а именно задължение за преценка, че към този момент съответната кредитна институция

изглежда неспособна по причини, пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и че институцията няма да бъде в състояние да направи това в краткосрочна перспектива, а второто обстоятелство е свързано с решение на съдебен орган, като двете обстоятелства са при условията на алтернативност. Това са задължения за активно действие от страна на съответния административен орган и несъмнено представляват част от неговите надзорни функции. Идентични разпоредби за понятието "неналичен депозит" се въвеждат и с Директива 2014/49/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 април 2014 г. относно схемите за гарантиране на депозити, с която се отменя Директива 94/19/ЕО на Европейския парламент и на Съвета. Съгласно чл. 3, параграф 1 от директивата, всяка държава членка определя съответния административен орган за целите на член 2, параграф 1, точка 8, буква а) (за Република България това несъмнено е Българската народна банка), като съгласно чл. 3, параграф 2, изречение второ съответният административен орган прави констатацията, посочена в член 2, параграф 1, точка 8, буква а), възможно най-бързо и във всички случаи не по-късно от пет работни дни след като е установил за първи път, че дадена кредитна институция не е изплатила депозити, които са изискуеми и дължими.

Съгласно чл. 2, параграф 1, т. 8 "неналичен депозит" означава депозит, който е изискуем и дължим, но не е бил платен от кредитна институция съгласно нормативните или договорните условия, приложими към него, когато е налице някое от следните обстоятелства - съответните административни органи са констатирани, че по тяхна преценка към този момент съответната кредитна институция изглежда неспособна — по причини, пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и че институцията няма да бъде в състояние да направи това в краткосрочна перспектива; или съдебен орган е постановил — по причини, пряко свързани с финансовото състояние на кредитната институция, решение, което има за последица спирането на упражняването на правата на вложителите за предявяване на вземанията си срещу нея. При съобразяване на така установените обстоятелства, направените от процесуалния представител на ответника по спора изводи, съдържащи се в представените по делото писмени бележки, че обстоятелството, че се искало Българската народна банка да установи неналичност на депозитите означавало по същността си произнасяне на административния съд по законосъобразността на влязлото в сила Решение № 138/06.11.2014 г. на управителния съвет на Българската народна банка за отнемане на лиценза за извършване на банкова дейност на [фирма], е невярно. Българската народна банка в качеството ѝ на държавен орган притежава изключително широко правомощия по осъществяване на определен надзор, които представляват не само нейни правомощия, но и задължения, едно от които задължения представлява именно задължението ѝ за активно поведение за установяване, че влоговете са неналични и че по нейна преценка към този момент банката изглежда неспособна – по причини, пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати влоговете и че няма да бъде в състояние да направи това в краткосрочна перспектива, като решението е следвало да бъде взето не по-късно от 5 работни дни от узнаването, че банката не е изплатила влогове, които са изискуеми и дължими. Действително, като се посочи и по-горе в мотивите на това решение, би могло да се приеме евентуално, че Българската народна банка е установила неналични депозити в момент, който е в съответствие с предвиденото в директива 94/19/ЕО, но както се посочи по-горе в мотивите тази свобода на преценка не е неограничена с

оглед на изискването за установяване в срок от 5 работни дни от неизплащането на депозит.

Съгласно чл. 1, параграф 3, б. i от директива 94/19/ЕО Българската народна банка в качеството си на единственият компетентен орган в Република България по установяване на наличие или на неналични депозити е следвало да извърши преценка за наличие на неналичен депозит на базата на финансовото състояние на [фирма], възможността ѝ да изплати депозита в близка перспектива в рамките на 5 работни дни, след като се е уверила за първи път, че посочената банка не е изплатила депозити, които са дължими и изискуеми. От събраните по делото доказателства се установява, че още на 20 юни 2014 г. Българската народна банка се позовава на изчерпване на ликвидните средства на [фирма], което е послужило и като основание за поставяне на банката под специален надзор. По отношение на началния момент на увреждането съдът съобразява мотивите, съдържащи се в Решение № 11108/17.08.2020 г., постановено по адм. д. № 10456/2016 г. на Върховния административен съд, съгласно които постановяването на акт, с който се установява неналичността на депозитите не е достатъчно условие за започване на тяхното изплащане. С акта, с който се установява неналичността на депозитите само се стартира схемата за изплащане на гарантираните депозити и считано от датата на постановяване на този акт, започва да тече срокът на изплащане. По аргумент от чл. 23, ал. 5 от Закона за гарантиране на влоговете в банките, в случай, че Българската народна банка беше взела решението по чл. 1, § 3 i) в 5-дневния срок, т. е. най-късно на 27.06.2014 г., то срокът от 20 работни дни за изплащане на депозитите изтича на 25.07.2014 г. От следващия ден, 26.07.2014 г. ищецът започва да търпи реални вреди поради неизплащане на гарантирания размер на депозита, като това е и основателната начална дата на исковия период. Решението за обявяване неналичността на депозитите е взето на 06.11.2014 г., когато е отнет лиценза на [фирма] и е започнала процедурата по компенсиране по чл. 10 от Директива 94/19. От тази дата включително Българската народна банка вече не осъществява незаконосъобразно бездействие, поради което за този период, до датата на изплащане на депозита, липсва основание за обезщетение. Поради това периодът, за който се дължи обезщетение е 26.07.2014 г. – 05.11.2014 г. Обстоятелството, че Законът за гарантиране на влоговете в банките обвързва началото на срока от 20 работни дни за изплащане на гарантираните депозити с отнемането на лиценза на кредитната институция е ирелевантно, тъй като, както е приел Съдът на Европейския съюз в т. 1 от диспозитива на решението си по дело С-571/16, разпоредбите на чл. 1, § 3 и чл. 10, § 1 от Директива 94/19/ЕО не допускат национално законодателство, което се отклонява от сроковете за установяване неналичността и за изплащане на депозитите.

При съобразяването на тези обстоятелства началният момент на увреждането вследствие на незаконосъобразното бездействие на Българската народна банка е 26 юли 2014 г., който е първият работен ден след изтичането на срока по чл. 1, параграф 3, б. i от директивата. Следователно, настоящата съдебна инстанция установява незаконосъобразно бездействие на Българската народна банка, като не е извършила дължимите по силата на чл. 1, параграф 3, б. i от директива 94/19/ЕО действия по установяване на наличието на неналични депозити.

При наличието на така установеното незаконосъобразно бездействие от страна на Българската народна банка, настоящата съдебна инстанция следва да се произнесе и по наличието на предпоставките за реализирането на отговорността по Закона за

отговорността на държавата и общините за вреди, съответно следва да се произнесе и по приложимостта на чл. 79, ал. 8 от Закона за кредитните институции, съгласно който Българската народна банка, нейните органи и оправомощените от тях лица не носят отговорност за вреди при упражняване на надзорните си функции, освен ако са действали умишлено. Исковата претенция е предявена на основание чл. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди, вр. чл. 203 и сл. от АПК. Приложимостта на чл. 203 от АПК предпоставя вреди, причинени на граждани или юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на административни органи и длъжностни лица. Доколкото правната регламентация на посочените искиове, включително и на предявения в чл. 203 от АПК е непълна, то и разпоредбата на чл. 203, ал. 2 от АПК предпоставя приложимост на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди. Съгласно чл. 1, ал. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди, държавата и общините отговарят за вредите, причинени на граждани и юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на техни органи и длъжностни лица при или по повод изпълнение на административна дейност. Така регламентирана отговорността е пълна, защото е за всички претърпени вреди, които съгласно чл. 4 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди са в причинна връзка с незаконосъобразни актове, фактически действия или бездействия на длъжностни лица или административни органи при или по повод изпълнението на административна дейност.

Исковата претенция е в размер на 7646,33 щатски долара, определена като претърпяна вреда от повишаване на курса на долара по един от депозитите на ищеца през периода на твърдяното забавено изплащане на гарантирания размер на депозита (30 юни 2014 г. – 04.12.2014 г.), като по отношение на тази претенция съдът въприема напълно правните изводи на ответника по спора, за недоказаност на същата.

От събраните по делото доказателства се установява, че съответно на 09.12.2011 г. и на 09.01.2012 г. между същите страни е подписан анекс № 75729 и анекс № 76589 към рамкови договор от същите дати за платежни услуги за потребители за откриване на банкова сметка при условията на преференциален безсрочен депозит. Съгласно чл. 1 от анекса, с подписването на този анекс, и по възлагане на титуляра, банката открива на негово име банкова сметка в щатски долара а съхранение на пари при условията на преференциален безсрочен депозит. Съгласно чл. 9, ал. 1, сумите по банковата сметка, са защитени от Фонда за гарантиране на влоговете в банките, който гарантира пълното им изплащане, независимо от броя на сметките, в размер до 196 000 лв. на едно лице, съгласно Закона за гарантиране на влоговете в банките. Действително, по делото не са представени доказателства, от които да може да се установи, че ищецът е правил искания да изтегли сумата си в долари на 30.06.2014 г. и на същата дата да я обмени в лева, за да претендира определена загуба от валутния курс. Ищецът не представя и доказателства, от които може дори по евентуален начин да се установи, че на 04.12.2014 г., след като му е изплатен гарантирания влог той да е закупил валута – щатски долари със сумата от 111 043,70 лв. (посочена в исковата молба като частта от гарантирания влог, изплатена му от сметката му в щатски долари), по какъв курс е извършил сделката за покупка на валута и каква сума в долари е закупил. Както правилно се посочва и в представените по делото писмени бележки от ответника по спора не е доказан и размера на исковата претенция – твърдения в коя банка или обменно бюро ищцата е щяла да сключи подобна сделка по закупуване на валута няма, това е обстоятелство, което не беше доказано в това съдебно производство.

Действително също така, това обстоятелство е съществено, поради факта, че обменните курсове на различните банки и обменни бюра се различават.

Нормална практика на финансовия пазар е да има разлика в обменния курс на дадена валута. В този смисъл, факта че ищецът е притежавал сума в щатски долара и че като част от гарантираните вземания са му изплатени на 04.12.2014 г. сумата от 69 898,15 щатски долара в лева по курса за деня, който бил по-нисък от този на 30.06.2014 г. и оттам се получавало разлика от 7646,33 долара, не означава че ищеца е претърпял вреда в този размер. По делото няма доказателства, че ищецът дори и да е могъл, е искал да изтегли сумата си в долари на 30.06.2014 г. и същия ден да я обмени в български лева, за да претендира загуба от различния курс на валутата.

По делото не се доказва от страна на ищеца, който при условията на пълно и главно доказване, следва да докаже исковата си претенция, че е настъпила вреда в претендирания размер.

Следователно твърдяната в тази насока като настъпила вреда не е реална, а хиотетична. Не е налице причинно-следствената връзка между бездействието и евентуално настъпилите вреди (доколкото тази съдебна инстанция не може да направи обоснован извод за настъпването на вреди). Начинът на формулиране на исковите претенции води до несъмнения извод, че ищецът застъпва в действителност концепция за причинно-следствената връзка, различна от тази, която се извежда от приложимите норми на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди.

Концепция, съгласно която за съществуването на тази причинно-следствена връзка е достатъчно незаконосъобразното поведение да представлява необходимо условие за настъпването на вредата, в смисъл, че същата не би настъпила при липсата на такова поведение. Смисълът на нормата на чл. 1, ал. 1 и на чл. 4 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди е по-различен, като отговорността на държавата е за вредите, произтичащи пряко, дори достатъчно пряко от незаконосъобразното поведение на съответния административен орган, което изключва възможността тази отговорност да обхваща вредите, които са далечна последица от това поведение. При съобразяване на посочените обстоятелства не се обуславят предпоставките за реализиране на отговорността на държавата по чл. 1, ал. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди по отношение на тази искова претенция.

Безспорно е също така, че остатъкът от валутата в щатски долари, продължава да съществува като вземане, което е предявено в производството по несъстоятелност на [фирма] (видно от представеното удостоверение), а в същото време, на основание чл. 17, ал. 2 от Закона за банковата несъстоятелност, вземането в чужда валута се изплаща в лева, по курса към деня на откриване на производството по несъстоятелност. По делото не се представиха доказателства, че към датата на откриване на производството по несъстоятелност, курсът за деня е бил по-нисък от този, към датата посочена в исковата молба.

Освен това, от страна на ищеца не се твърди (а и не се доказва), че претендираната загуба от промяната в курса се дължи на някакво противоправно действие или бездействие на БНБ.

Предвид изложеното, съдът намира, че предявената искова молба е изцяло неоснователна и като такава следва да се отхвърли.

При този изход на спора и на основание чл. 10, ал. 2 от ЗОДОВ, ще следва ищеца да заплати на ответника, адвокатско възнаграждение и възнаграждение за вещо лице, каквото искане беше своевременно направено, което е в размер на 2240.00 лв.,

съобразно представените (стр. 267-273) договор, фактура, платежно нареждане и извлечение от сметка. Съдът намира за неоснователни, направените от процесуалния представител на ищеца доводи за прекомерност, тъй като се касае за имуществен спор с определен материален интерес.

Като взе предвид направените фактически и правни изводи, съдът

Р Е Ш И:

ОТХВЪРЛЯ исковата претенция на Ж. Г. В. срещу Българската народна банка в размер на 7646,33 щатски долара, определен като претърпяна вреда от повишаване на курса на долара по един от депозитите на ищцата през периода на твърдяното забавено изплащане на гарантирания размер на депозита, за периода 30 юни 2014 г. – 04.12.2014 г., като **неоснователна**.

ОСЪЖДА Ж. Г. В. да заплати на Българска народна банка, направените по делото разноси в размер на 2240.00 (две хиляди двеста и четиридесет) лева.

РЕШЕНИЕТО подлежи на обжалване с касационна жалба в 14-дневен срок от съобщаването му, пред Върховния административен съд, с връчване на преписи за страните по чл. 138 от АПК.

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪДИЯ: